

ĐOÀN GIỎI

NHỮNG
CHUYỆN LẠ
VỀ CẢ

NHÀ XUẤT BẢN KIM ĐỒNG

Cá ở đồng bằng Nam bộ

C háu Việt Hà thân mến,
Xin cảm ơn Việt Hà và các bạn cháu đã có những ý kiến và tình cảm tốt đẹp, sau khi các cháu đọc những bài viết về miền Nam của các bác, các cô, các chú - trong đó có một vài mẩu chuyện nhỏ của chú. Trong thư, có đoạn Việt Hà nêu thắc mắc là: "Nghe miền Nam lắm cá lắm, mà sao trong *Đất rừng phương Nam* không thấy nói?" Và một vài cháu hỏi thêm là: Nghe nói cá nhiều đến nỗi khi có các chú bộ đội, cán bộ đến nhà, chủ nhà xem bao nhiêu người, xúc gạo vo bắc lên bếp rồi mới xách cần câu bước ra hè. Nồi cơm vừa

sôi thì chủ nhà cũng vừa bung vào một rổ cá, thỏa sức cho bấy nhiêu người ăn. Có đúng vậy chăng? Xin đáp: Quả có đúng vậy. Chú cần nói thêm. Đó không phải là cá nuôi ao, ruộng của nhà chủ đâu. Đó là cá của “trời cho”. Khắp kênh, rạch, sông hồ của vùng châu thổ sông Cửu Long vào mùa cá, đâu đâu cũng nhiều như vậy. Hồi kháng chiến chống Pháp (1945-1954) chú đã từng sống, từng theo đồng bào làm cá ở nhiều vùng lắm cá nhất của Nam bộ. Những chuyện ấy, chú đã tập hợp lại dành riêng cho quyển “Qua sông bạc đầu”, có thể sẽ đến với các cháu ngày gần đây.

Không biết trong những năm kháng chiến chống Mỹ, cứu nước vừa qua, trước những tàn phá của bom đạn, chất độc hóa học hủy hoại thiên nhiên không lường được của giặc Mỹ và bọn tay sai, tôm cá còn được như xưa không? Tuy nhiên ở những vùng giải phóng, dưới quyền kiểm soát của Chính phủ cách mạng, đồng bào đã bảo vệ, phục hồi lại được khá nhiều tài sản của thiên nhiên rồi. Trong khi chúng ta còn chưa có dịp vào thăm miền Nam, chú hãy tạm kể qua vài nét về điều mà trong thư gửi chú, Việt Hà và các bạn cháu muốn tìm biết, cho dù là còn rất sơ lược trong phạm vi một trang sách nhỏ này.

THA HỒ BẮT CÁ

Ở đâu có sông nước, ở đó có cá. Đất đai ở đồng bằng Nam bộ màu mỡ, lượng nước chứa rất nhiều sinh vật phù du là nguồn thức ăn vô tận cho cá sinh sôi. Đến mùa nước đổ, sông Cửu Long đưa cá từ Biển Hồ Campuchia xuôi theo

Tiền Giang và Hậu Giang tràn vào khắp các chi lưu, tỏa theo các kênh, lạch, ao, hồ lênh láng nước mênh mông nối liền như biển.

Dưới các dòng kênh là cả một thế giới cuộn cuộn sức sống mãnh liệt của trăm ngàn loài cá đang di chuyển hết sức trật tự và có tổ chức. Đầu phải trong nước là cá chỗ nào cũng lội, cũng sống, khi ghé chỗ này, khi chen nơi khác như người đi chợ. Ở mực nước sâu hay lớp nước cao nào đó, thì chỉ riêng có những loài cá thích hợp sinh sống mà thôi.

Cá sống thành đàn cùng loại và di chuyển cũng có đàn. Một con cá khác giống lạc vào bầy cá lạ, tức khắc bị cả bầy đuổi đi cho đến khi nào xéo mắt mới thôi. Mùa cá, ở vùng Ba Sao, Hồng Ngự, Đốc Vàng... ở tỉnh Long Châu Sa¹ có thể nói là cá đặc nước.

Từ mặt nước tới đáy sông cá đóng thành sáu lớp. Trên hết là cá sặc bổi (cá mã giáp) to cỡ bàn tay người lớn, nhiều loại, nhiều màu sắc sỡ. Lớp thứ hai là cá leo, cá chà, cá hồ... Lớp thứ ba là cá rô. Lớp thứ tư là cá lóc, cá bông. Lớp thứ năm là cá trê vàng và tầng thứ sáu - dưới cùng chỉ toàn cá trê trắng. Cá trê to lắm, mỗi con thường nặng 1 ki-lô-gam.

Món từ cá có nhiều loại, tùy cách nấu, nướng, ăn vào lúc nào... làm sao kể xiết. Ngày nắng, húp một bát canh chua, thật cay, thật thơm nấu bằng cá vồ, cá dứa, cá cháy, cá tra... Các em sẽ thấy vã mồ hôi ra, người khỏe nhẹ như bắt gặp luồng gió mát của sông Cửu Long ngan ngát vị phù sa thấm đượm vào

¹ Long Châu Sa là một tỉnh cũ ở miền Tây Nam bộ. Địa bàn tỉnh Long Châu Sa nay một phần thuộc tỉnh An Giang, một phần thuộc tỉnh Đồng Tháp.